

OVER INTRACARDIALE INSPUITING VAN ADRENALINE BIJ
HARTSTILSTAND.

I.

Het door EXALTO medegedeelde geval verdient m.i. de volle belangstelling, vooral, wanneer het werkelijk zóó is, als de schrijver zegt, dat in Nederland de methode der intracardiale inspuiting nog zoo weinig bekend is. Want dan is het voor mij een bewijs, hoe noodzakelijk het was, dat ik de drie keeren, dat ik tot dusverre gelegenheid had hier voor mijn studenten, ook voor artsen, hetzij over narcose, hetzij over hartmiddelen te spreken, de *beteekenis der intracardiale inspuiting als ultimum refugium* met grooten nadruk uiteengezet heb. Om hun een indruk te geven van het buitengewoon groote belang dezer methode, liet ik hun een proef zien. Een konijntje, waarvan de bloeddruk opgeteekend werd, werd door chloraal of chloroform zóó genarcotiseerd, dat de bloeddruk zoo goed als nul werd, de hartslag ophield en de ademhaling stilstond. Het intraveneus ingespoten adrenaline bleef zonder uitwerking; daarna werd het evenwel intracardiaal ingespoten en het „dooide” konijntje werd weer in het leven teruggeroepen, — juist zooals EXALTO het ons van zijn patiëntje meedeelt. Geheel hetzelfde toonde ik aan in de door mij tijdens den September-cursus der Amsterdamsche faculteit gehouden voordracht en ik schreef op bldz. 2857 *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde*, II, No. 25: „Daarom geldt eigenlijk als regel, dat men bij „chloroform”-narcose steeds adrenaline en een spuit met lange naald, waarmee men door den borstwand heen het hart bereiken kan, bij de hand moet hebben”. Ik had mij, zooals ik nu zie, stilliger moeten uitdrukken en schrijven: „En zoo moet als voorschrift gelden, dat bij iedere narcose enz.”.

Ja, ook bij andere gelegenheden, zooals bij iedere intraveneuse inspuiting van geneesmiddelen, bijv. van salvarsaan, neme men deze voorzorgen, want evengoed als niemand weet, of niet juist zijn patiënt de 300ste is, die bij de chloroformnarcose, of de 1200ste, die bij de aethernarcose bezwijkt, weet hij ook niet, of deze niet de 20000ste is, die bij een salvarsaaninspuiting kan overlijden.

Juist wegens de beteekenis van deze maatregelen, die eventueel een laatste redmiddel kunnen zijn, hechten de moderne pharmacologen zoo'n waarde aan het *practisch* onderwijs, zooals dit ook zal worden gegeven in het nieuwe pharmacologische laboratorium der universiteit van Amsterdam, waar men niet slechts zoo iets kan vertoonen, doch zoo mogelijk de studenten zelf dezen handgreep aan dieren kan laten beoefenen. Ik ben overtuigd, dat elke arts het zich zijn geheele leven beter zal herinneren, dan door een simpele voordracht, wanneer hij zelf eens een individu — ook al is dit slechts een konijntje — tot het leven heeft teruggeroepen.

Amsterdam, 18 Maart 1923.

E. LAQUEUR.

II.

Na het lezen van de verhandeling over bovengenoemd onderwerp, spreekt het wel van zelf, dat ik aanstonds in de verbandkisten aan zee zal doen toevoegen een fleschje met adrenaline-oplossing $\frac{1}{1000}$ en mij zal overtuigen of daarbij een injectiespuit van 2 cM³ aanwezig is.

Het is mij n.l. nog nooit gelukt bij een drenkeling de levensgeesten op te wekken, wanneer ik de bekende verschijnselen van den dood kon vaststellen. Om iets te doen tegenover de omgeving, liet ik dikwerf, meer dan een uur, kunstmatig ademen, maar waren de patiënten meer dan vijftien minuten onder water geweest, dan zag ik in mijn ruim een en twintigjarige praktijk als badarts nooit het leven terugkeeren. Het ligt echter voor de hand, dat men in zoo'n geval alles mag doen en zoo staat dan ook in een populaire brochure van mijn hand getiteld: „Veilig baden en zwemmen in zee”, welke eerstdaags verschijnt, dat men in dergelijke gevallen volkomen gerechtigd is de genoemde inspuitingen te verrichten.

Gaarne zou ik echter vernemen, hoe EXALTO zich de werking van adrenaline

voorstelt in een bloedmassa (in de rechter kamer), welke niet bewogen wordt. In die bloedmassa zit toch geen n. sympathicus en wanneer het hart met zekerheid stilstaat (het niet voelen van den pols bewijst dat m.i. nog niet), dan kan het geneesmiddel toch moeilijk in den bloedsomloop komen.

Wil mij vooral goed begrijpen. Het zijn een paar vragen van iemand, die de physiologie, wat men pleegt te noemen al jaren achter den rug heeft; er weer in opleeft, schrik niet, door de physiol. brieven in *de Haagsche Post*. Als medische kroniekschrijver in „*De Stads Editie*” te Haarlem is men wel verplicht meer na te lezen dan men gewoonlijk pleegt te doen.

Wellicht, dat de enkele vragen er zelfs toe leiden, dat een der physiologen zich de moeite wilt getroosten daaromtrent iets meer te vertellen. Adrenaline is plotseeling het wondermiddel geworden; denken wij slechts aan het goede gevolg bij asthma, bloedingen enz..

Intusschen dank in EXALTO voor zijn mededeeling; zeer zeker verdient deze de volle aandacht van alle artsen.

Zandvoort, 19 Maart 1923.

P. VAREKAMP.

CHININEVERSCHAFFING TEGEN VERLAAGDEN PRIJS.

Aangezien van verschillende zijden bezwaren zijn geuit ten opzichte van de oplosbaarheid en doseering der tot dusver voor verlaagden prijs verstrekte versuikerde chininetabletten voor de malariabestrijding, zullen door de welwillende medewerking der Amst. Chininefabriek in den vervolge alle doseeringen der versuikerde tabletten ook in onversuikerden vorm worden afgeleverd. Deze onversuikerde rose gekleurde tabletten voldoen aan zeer hoge eischen van oplosbaarheid en worden eveneens tegen denzelfden verlaagden prijs verstrekt.

Utrecht,
19 Maart 1923.

H. ALDERSHOFF,
Geneesk. inspecteur.

EEN DOKTERSSTAKING TEGEN DEN VIJAND.

De al zeer slappe veroordeeling door PINKHOF (op bldz. 803, No. 8, 1923) van het besluit van Duitsche artsenbonden aan Fransche en Belgische zieken geen hulp meer te verleenen is op 1027 van No. 10 gevolgd door een billijking van dat besluit, voorzoover het „Ruhr”-gebied betreft, en door een tirade over amok maken door Franschen of Belgen in spreek- of wachtkamers van Duitsche artsen, die aan *Simplizissimus* geen oneer zou gedaan hebben.

PINKHOF is hier niet gelukkig met zijn ethica medicâ. Naar mijn meening had hij dezen bonden geen beteren dienst kunnen doen, dan hen krachtig onder het oog te brengen, dat hun besluit terstond behoort te worden ingetrokken, omdat het de allereerste beginselen van die ethica medica verzaakt, en dat politieke verbittering tegenover zieken of gewonden volstrekt misplaatst is. Hij had er op kunnen wijzen, dat zelfs in den wolf- en bijstijd van het „Gott strafe England” geen Engelsch of Fransch arts hetzij in Engeland of in de oorlogszones er aan zou gedacht hebben een Duitschen zieke of gewonde hulp te weigeren. Stelt u zich voor, dat om ik-weet-niet-welke reden, maar zeker niet voor zijn genoegen een Belg zich in onbezet Duitschland bevindt, daar longontsteking, nekkramp of vlektyphus krijgt en geen arts hem wil behandelen wegens zijn landaard. Of wel neemt een poilu, die in het „Ruhr”-gebied een slagaderwond of zonnesteek krijgt (wanneer het niet „eerste hulp” betreft, zal de poilu allicht naar zijn eigen officier van gezondheid gaan).

PINKHOF had beter gedaan den Duitschen artsen dien Duitschen spoorweg-ambtenaar voor oogten te houden, die onlangs een Franschen soldaat uit het water haalde om verdrinken te voorkomen.

De afschuwelijke demoralisatie, waarvan het door mij gewraakte besluit blijk geeft, geneest men zeker niet door halve veroordeeling en halve billijking.

Sneek, 18 Maart 1923.

H. KLEIN.